

Arşivcilik Eğitimi: Hacettepe Üniversitesi Deneyiminin Ardından

Archival Education: The Experience of Hacettepe University

Gülbün Baydur ve Özgür Külcü

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 06800 Beytepe, Ankara.
{gulbun, kulcu}@hacettepe.edu.tr

Öz: Bu çalışmada arşivcilik eğitimini etkileyen çevresel ve içsel koşulların Hacettepe Üniversitesi Arşivcilik Anabilim Dalı örneğinde gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. Arşivcilik eğitimi ve Türkiye üniversitelerinde arşivcilik akademik programları genel çerçevede ele alınarak Hacettepe Üniversitesi Arşivcilik Anabilim Dalının kuruluş ve gelişim süreci (1994-2002) belgelenmiştir. Teknolojik gelişmelerin arşivcilik eğitiminde yarattığı değişimlere değinilmiş ve arşivcilik eğitiminin geleceğiyle ilgili öngörülerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Arşivcilik eğitimi, Türkiye’de arşivcilik eğitimi, Hacettepe Üniversitesi Arşivcilik Anabilim Dalı

Abstract: *Using the Division of Archival Studies of the Department of Library Science at Hacettepe University in Ankara, Turkey, as a case study, this paper aims to review the environmental and internal conditions that affect the archival education. First, the archival education and the curricula in Turkish universities are reviewed in general. Then, the foundation and development of the Hacettepe University Division of Archival Studies between 1994 and 2002 is documented. Changes that occurred due to technological developments are mentioned and some predictions are offered with regard to the future of archival education.*

Keywords: *Archival education, archival education in Turkey, Hacettepe University Division of Archival Studies*

Giriş

Matbaanın icadıyla birlikte üretilen belge miktarının artması, yazılı kültüre geçişi hızlandırırken, tebaadan birey olgusuna geçiş ve kurumsallaşma toplumsal yaşamı yeniden şekillendirmiştir. Bu değişimler, belgeleri devlet

hayatının devamlılığı için sahip olduğu işlevselliğin ötesine taşımıştır (O’Toole, 1990, s. 28-29). 20. yüzyılın ortalarına kadar etkisini yoğun olarak sürdüren sanayi toplumunun yarattığı toplumsal ilişkiler; belge ve arşiv hizmetlerini yeniden şekillendirmiştir (Bradsher, 1988, s. 29-31).

Modern kurumların ortaya çıkışı ve beraberinde kurumsal ilişkilerin yeniden tanımlanmış olması, arşivciliğin tüm yönleriyle bağımsız bir disiplin olarak gelişimini sağlamakla kalmamış, belge yönetimi gibi yeni bir uzmanlık alanının doğmasına da yol açmıştır.

Diğer yandan yeni teknolojilerle birlikte toplumsal yaşamda gözlenen değişimler, üretilen ve kullanılan belgeleri ve belgelere yönelik işlemleri de büyük ölçüde etkilemiştir. Teknolojik devrim toplumsal yaşamda, matbaanın yaptığı değişim ölçüsünde etkili olmuş, bilgiye dayalı kültürün temel olduğu yeni bir çağ yaratmıştır.

Tüm bu gelişmelerle arşivcilik, sadece tarihi nitelikteki belgelere yönelik bir çalışma disiplini ve araştırma alanı olarak değil, kurumsal etkinlik ve verimliliği artırmaya yardımcı bir yönetim alt unsuru olarak da tanımlanmaya başlamıştır. Kurumların idari ve yasal işlevlerinin bir parçası olarak üretilen ve güncelliğini koruyan belgeler, belge yönetimi kapsamında tanımlanmaktadır. Belge yönetimi kavramı, ABD Ulusal Arşivi’nin kurulduğu 1934 yılında, arşivcilik çalışmalarının etkinleştirilebilmesinin ancak, belgelerin güncel dönemde denetimleri ile sağlanabileceği, anlayışıyla ortaya atılmıştır (Penn, Pennix, ve Coulson, 1994, s. 9). Belge yönetimi ABD’de 1946’da Hoover Komisyonu raporları (The Hoover Commission Special Subject Guide, 2001), İngiltere’de 1954’te Grigg (Committee on Departmental Records Report, 1954) ve 1981’de Wilson Raporları (The Wilson Report: Modern Public Records, 1981) ile giderek kapsamını genişletip, arşivcilik alanından bağımsız bir disiplin haline gelmiştir. Günümüzde belge yönetimi, kurumsal ilişkilerin bir parçası olarak üretilen ya da sağlanan her türlü dokümanter kaynağın, geçirdiği her evrede denetimi ve bu denetimin sağlanması için gerekli işlem ve uygulamaları ele alan bir disiplin olarak tanımlanmaktadır (Cook, 1986, s. 52; 1993, s. 32; Hare, 1997, s. 3).

Günümüzde Eğitimden Beklentiler

Genel olarak eğitim; bireye istenilen davranışları kazandırma ve toplumsal yaşama uyumunu güçlendirmeye dönük çalışmalar yürütme biçiminde tanımlanmaktadır. Bireyin yetişmesini ve gelişimini sağlamaya yönelik eğitim etkinliklerinin belirli sistem ve beklentiler çerçevesinde ele alınması gerekmektedir (Adem, 1981, s. 7).

Modern eğitimin kurucularından William McGlothlin (1960, s. 29) 1960'larda profesyonel eğitimin amacını genel olarak ikiye ayırmıştır. Birincisi ilgili alanda bireylerin gerekli profesyonel ve entellektüel düzeyi yakalamalarına olanak sağlamak, ikincisi ise toplumun bu profesyonellikten yararlanmasının yolunu açmaktır. Bu iki başlık altında toplanan amaçlar beş alt gruba ayrılmaktadır. Bunlar; toplumun gereksinim duyduğu düzeyde bilgi ve yeteneğe sahip olan, uygulamaları ve geliştirilen kuramları hitap edilen toplumun özelliklerine uygun olarak tanımlayabilen, geliştirilen uygulama modellerini ve kuramları hayata geçirebilecek düzeyde kişisel yeteneklere sahip olan, karşılaşılan sorunları çözebilecek nitelikte yaratıcı özellikler taşıyan ve toplumla kolay iletişim kurabilecek bireyleri yetiştirmek olarak tanımlanmaktadır (Steig, 1992, s. 37-38).

Günümüzde eğitimin amaçlarında büyük bir değişiklik olduğu söylenemez. Ancak, bilim ve teknoloji alanındaki yenilikler, bilimsel bilginin dolaşımı, yaratıcı potansiyeli yüksek bireylere duyulan gereksinimin artması sonucu, özellikle yükseköğretim kurumlarında eğitimden beklentiler artmakta, bu durum eğitim sistemlerini etkilemektedir (Ereş, 2005, s. 1).

Ülkemizde özellikle yükseköğretim düzeyinde eğitim sistemlerinden beklentilerin tanımlanması ve eğitim planlaması oldukça önemli bir konu olagelmıştır. Nitekim Yükseköğretim Kanununun 4. maddesinde (Yükseköğretim, 1981, s. 2) ülkemizde yükseköğretim sisteminin amacı şu şekilde belirlenmiştir:

Ülkenin bilim politikasına, toplumun yüksek düzeyde ve çeşitli kademelerdeki insan gücü gereksinimine göre öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, bilimsel alanlarda araştırmalar yapmak, araştırma-inceleme sonuçlarını gösteren ve bilim tekniğinin ilerlemesini sağlayan her türlü yayını yapmak, hükümet tarafından istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek, Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici, kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri söz ve yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetinde bulunmak.

Yukarıda Türk Yükseköğretim Sistemine yönelik sıralanan unsurlar çağdaş örneklerle örtüşmektedir. Burada eğitim politikalarımızın geleceğini etkileme potansiyeli açısından önemli olan Avrupa Birliği'nin yükseköğretim sisteminden beklentilerini ortaya koymak yararlı olacaktır. 1999 yılında Bologna Deklarasyonu çerçevesinde AB Rektörler Komitesi Avrupa'da yüksek öğretimin amaçları arasında; iş gücü pazarının gereksinimlerinin karşılanmasını, kişisel gelişim olanaklarının yaratılmasını,

demokrat yurttaş bilincinin aşılmasını, geniş ve ilerici bilgi alt yapısının oluşturulmasını ve sürekliliğinin sağlanmasını da saymaktadır (The Bologna Declaration, 1999).

Bir ülkenin refah ve mutluluğu, büyük ölçüde nitelikli eğitimle sağlanabilir. Bunun için toplumun eğitim seviyesinin yüksek tutulması önemli görülmektedir (Steig, 1992, s. 38).

Günümüzde eğitim programlarının her düzeyinde içerik tanımlamalarının mümkün olduğunca sık aralıklarla yapılması, geçmişten çok daha önemli ve hatta zorunlu görülmektedir. Nitekim bilgi profesyonelliği genel kapsamında tanımlanabilecek kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon alanlarında eğitim faaliyetleri de söz konusu gelişmelerden fazlasıyla etkilenmekte ve eğitim programlarının sık aralıklarla gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bilgi profesyonelliği kapsamında eğitimden beklentilere yönelik olarak Steig (1992, s. 38-39) aşağıdaki temel noktalara dikkat çekmektedir:

- Bilgi profesyonelliğinin gerektirdiği düzeyde donanımlı bireyler yetiştirmek;
- Yetiştirilen kişilerin bu alanlardaki gelişmeleri takip edebilecek düzeye gelmelerini sağlamak;
- İlgili alanlarda yeni hizmetler geliştirebilecek ya da karşılaşılan sorunlara çözüm üretebilecek entellektüel birikimi oluşturmak.

Arşivcilik Alanında Eğitim Faaliyetleri

Arşivcilik alanında örgün eğitimin başlangıcı Fransa'da 1821 yılında kurulan arşivcilik okulu École des Chartes'a dayandırılmaktadır. Ardından aynı tarihte Almanya'da kurulan Bavyera Arşiv Okulu da, yeni kurulan monarşik devletin çeşitli kademelerinde arşiv hizmetlerini geçekleştirecek arşivistler yetiştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Benzer bir gelişme de İtalya'da gözlenmiş ve 1860 tarihinde Birleşik İtalya'nın ilk arşiv okulu kurulmuştur. İngiltere'de arşivcilik eğitiminin üniversite düzeyinde yürütülmeye başlanması II. Dünya savaşı sonrasına dayandırılmaktadır. Öte yandan ABD'de bağımsız eğitim programları geliştirilebilmesi ancak 1950'lerin sonlarında mümkün olmuştur (Bradsher, 1988, s. 336; O'Toole, 1990).

Avrupa'da arşivcilik alanındaki eğitim çalışmaları, II. Dünya Savaşına kadar tarihin bir alt dalı olarak algılanmış, eğitim programları tarihe yardımcı bir bilim dalı olarak geliştirilmiştir (Ataman, 1989, s. 36). II. Dünya Savaşı döneminde özellikle savaşın içindeki birimler, etkili haberleşmeye dolayısıyla bilgi ve belgelere ihtiyaç duymuşlardır. Stratejik belgelerin idaresine duyulan gereksinimlerin bir uzantısı olarak savaş sonrasında belge ve arşiv hizmetleri ayrı bir önemle ele alınmaya başlanmış ve ilgili alanlarda eğitim programları yeniden tanımlanmıştır. Yönetim sistemlerindeki gelişmeler ve toplam kalite yaklaşımı gibi uygulamalar, kurumlar için

bilginin ve kurumsal bilginin taşındığı bir araç olarak belgelerin önemini giderek artırmıştır (Özveren, 1997, s. 4). Böylece kurumsal bilgi yalnız hizmet ya da ürüne yönelik verileri içeren bir çıktı olarak değil, kurumlarda karar verme sürecinde kullanılan stratejik bir kaynak olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu durum belge yönetimi ve arşivcilik alanının hızla gelişmesine katkı sağlamış, ilgili alanlarda eğitim veren kurumların nicel olarak artışına ve nitel olarak değişimine yol açmıştır. II. Dünya Savaşı izleyen yıllarda belge ve arşiv alanında yürütülen çalışmalarda İngiltere ön plana çıkmıştır. Birleşik Krallık'ta arşivcilik eğitiminde Arşivistler Derneği'nin (Society of Archivists) önemli rolü olmuştur (Cook, 1993, s. 27).

Arşivcilik eğitimi ile ilgili uluslararası uygulamalar yakından incelendiğinde iki farklı eğilimin; geleneksel ve modern eğitim yaklaşımlarının eğitim programlarının içeriğinde etkili olduğu gözlenmektedir. Avrupa'da arşivcilik eğitiminde geleneksel yaklaşımlar ağırlığını sürdürse de özellikle 1980'li yıllarla birlikte yeni kavramlar ders programlarına girmeye başlamıştır (Cox, Yakel ve Wallace, 2001, s. 166). İngiltere'de elektronik belge ve arşiv yönetimi, programlama, standartlaşma ve yönetim bilimleri çerçevesinde müfredatlarını belirleyen okulların sayısı azımsanmayacak düzeydedir (Peters, 2005, s. 75-85).

İngiltere dışındaki Avrupa ülkelerinde de arşivcilik eğitiminde benzer gelişmeler izlenmiştir. Almanya, İtalya, Hollanda gibi ülkelerde geleneksel yaklaşımlarla geliştirilen programlar son yıllarda belge yönetimi ve bilgibilimin kapsadığı diğer alanlara yönelik olarak yenilenmiştir (Ellis ve Greening, 2002).

ABD ve Kanada'da arşivcilik eğitimi ulusal arşiv denekleri tarafından denetlenmekte ve programlar yenilenmektedir. ABD'de programlar tarih, bilgi teknolojisi, yönetim bilimleri gibi farklı disiplinler altında yürütülmekle birlikte ağırlık son yıllarda kütüphanecilik ve bilgibilime kaymıştır. Programlar daha çok piyasa koşullarıyla şekillenmektedir (Ellis ve Greening, 2002, s. 204).

Öte yandan Kuzey Amerika'daki arşivcilik eğitiminin tarih ve kütüphanecilik alanları altında gelişimini inceleyen bir çalışmada, ABD'de arşivcilik eğitiminin 1940 yılında tarihin alt alanında başladığı, 1970'lerle birlikte kütüphanecilik okulları bünyesinde de arşivcilik eğitim programları geliştirildiği belirtilmektedir (Cox, Yakel ve Wallace, 2001). 1990'lı yıllara kadar kütüphanecilik ve tarih alanlarında beşer okul arşivcilik eğitimi verirken, 2000'li yıllarda bu sayı değişmiştir. 2001 yılının verilerine göre ABD'de arşivcilik eğitimi 25 kütüphanecilik ve bilgibilim okulu ve 10 tarih bölümü bünyesinde yürütülmektedir (Cox, Yakel ve Wallace, 2001, s. 166).

Arşivcilik eğitiminde Arşivistler Derneği'nin (Australian Society of Archivists) söz sahibi olduğu Avustralya'da, eğitim etkinlikleri daha çok belge yönetimi ve elektronik uygulamalara yönelmiştir (Ellis ve Greening, 2002, s. 204-205).

Arşivcilik eğitiminde çevresel nedenlerle giderek programlar yeniden ele alınmaya ve disiplinler arası bütünleşik programlar ağırlık kazanmaya başlamıştır. Dünyada genel olarak 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren arşivcilik eğitiminde yüksek lisans düzeyinde eğitim programlarının artış gösterdiği saptanmıştır (Yusof ve Chell, 1998, s. 33-53).

Belge ve arşiv yönetimi alanlarında akademik düzeydeki eğitimin kısa tarihine göz gezdirildiğinde arşivcilik eğitiminde ciddi değişimlerin yaşandığı görülmektedir. Bu çerçevede şu saptamalar yapılabilir:

- Başlangıçta arşiv ve belge merkezleri eğitim gereksinimlerini kendi içlerinde karşılamaya yönelmiştir;
- İlk arşivcilik okulu olarak kabul edilen École des Chartes daha çok paleografya ve diplomatik gibi tarihe yakın alanlarda eğitim vermiştir;
- 19. yüzyılın son çeyreği ve hatta 20. yüzyılın ortalarına kadar arşivcilik okulları arşivcilik teknikleri ve belge koruma konularına ağırlık vermişlerdir;
- 20. yüzyılın ortalarına kadar arşivcilik eğitimi kütüphanecilik alanında bir uzmanlık alanı olarak algılanmış ve arşivcilikle el yazmaları arasında yakınlık kurulmuştur;
- 20. yüzyılın ortalarından itibaren kurumsal yönetim alanındaki gelişmeler ve bürokratik yaklaşımlar ders içeriklerini de etkilemeye başlamıştır;
- 1970'li yıllarda bilgi teknolojisindeki gelişmelerin de etkisiyle bütünleşik sistem yaklaşımı ortaya çıkmıştır;
- 1980'li yıllarda belge yönetimi ve arşiv alanlarında uzmanlaşmaya gidilmiş, geliştirilen ulusal ve uluslararası standartlar her iki alanın profesyonelliğinin benimsenmesine büyük katkı sağlamıştır;
- 1990'lı yıllarda yaygınlaşan toplam kalite ve süreç yönetimi yaklaşımları, belgelerin sürekliliği ve yaşam döngüsü kavramları ile yönetim bilgi sistemleri kaynaştırılarak, uzmanlık alanlarına yeni unsurlar katmıştır;
- 21. yüzyılda ağırlığını artıran küreselleşme olgusu belge ve arşiv uzmanlığını uluslararası bir yapıya taşımıştır (Ellis, 2002, s. 199-200; Spratt, 2004, s. 4; Stephens, 2001, s. 66).

Günümüzde arşivcilik ve belge yönetimi alanlarında uzmanlık; belgelerin üretimi, saklama programları çerçevesinde yönetimi ve korunmasına dönük sistemlerin tasarımı ve devamlılığının sağlanmasıyla ilgili bilgi ve beceri gerektirmektedir. Nitekim, belge yönetimi ve arşivcilik eğitiminde yakın geçmişte hızlı değişim olmuştur. Alanda yönetim bilimleri, hukuk, uluslararası ilişkiler ile özellikle teknolojik uygulamalardaki değişimin yansımalarını görmek mümkündür (Cox, 2000, s. 19). 1977-1997 dönemini kapsayan bir çalışmada iş ilanlarındaki talep farklılaşması araştırılmış, çarpıcı değişimleri ortaya koyan sonuçlara ulaşılmıştır (Cox, 2000). Başlangıçta ilanlarda tarih uzmanlığı öncelikli koşul iken, zamanla belge yönetiminde teknolojik olanakları

kullanabilme, yönetim bilimleri ve politik bilimlerde kariyer yapma, kütüphanecilik ve bilgibilimine hâkimiyet ön plana çıkmıştır. Dahası, belge ve arşiv uzmanları kendilerini Kuzey Amerika’da sistem tasarımcısı, politika yürütücüsü, erişim uzmanı v.b. gibi adlarla da tanımlamaktadırlar (Cox, 2000, s. 26).

Türkiye’de Arşivcilik Eğitimi

Ülkemizde arşivcilik eğitimine yönelik araştırmalar yetersizdir. Osmanlı Devlet Arşivi (Hazine-i Evrak), 1846 yılında Divan-ı Hümayun (Bakanlar Kurulu), Bab-ı Asafi (Başbakanlık) ve Bab-ı Defteri (Maliye Bakanlığı) belgelerinin biraraya getirilmesiyle oluşturulmuştur (Binark, 1980, s. 167-168). Peşinden Hazine-i Evrak’da görevlendirilecek personelin eğitimi sorunu gündeme gelmiştir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunu izleyen yıllara kadar arşivcilik eğitiminde başka bir gelişme olmamıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte halkın savaş sonrası temel gereksinimlerini karşılamak ve idari teşkilatı bütünüyle yeniden yapılandırmak için çaba gösterilmiştir. Bu dönemde arşivciliğe yönelik ilk gelişmeler 1936-1937 yılları arasında ülkemizde kalan Dr. Lajos Fekete tarafından gerçekleştirilmiştir. Dr. Fekete Başbakanlık ve Topkapı Sarayı arşivlerinin düzenlenmesi çalışmaları sırasında “provenans” prensibini yerleştirmiş ve geliştirilen yeni uygulamaları yürütecek personelin eğitimine yönelik kurslar düzenlemiştir. Bu önemlidir, ancak bu kurslar, ilgili kurumlarla sınırlı kalmış ve yaygın eğitim çalışmalarına dönüşmemiştir (Binark, 1980, s. 168).

Ülkemizde akademik programlarda arşivcilik eğitimi kütüphanecilik programları altında gerçekleştirilmiştir. İlk düzenli kütüphanecilik eğitimi Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde (DTCF) Adnan Ötügen’in öncülüğünde düzenlenen kurslarla başlamıştır. Üniversite ve yükseköğretim düzeyleri için düzenlenen kütüphanecilik kursunda “Nazari ve Ameli Arşiv Bilgisi” (Kuramsal ve Uygulamalı Arşiv Bilgisi) adı altında bir arşivcilik dersi yer almıştır. Bu ders Almanya’da arşiv ihtisası gören Fazıl Nihal tarafından verilmiştir. Bundan sonraki dönemlerde çeşitli kamu kuruluşlarında arşiv hizmetlerini yürüten personele dönük hizmet içi kurslar, yurt içi ve yurt dışı yetiştirme programları düzenlenmiştir (Binark, 1980, s. 168). Türkiye’de örgün eğitim çalışmalarına geçiş üniversite düzeyinde kütüphanecilik eğitimi ile birlikte olmuştur. 1954–1955 öğretim yılında DTCF, 1963-1964’te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1974-1975’te de Hacettepe Üniversitesi (H.Ü.) bünyesinde kütüphanecilik bölümleri lisans düzeyinde öğrenci kabul etmeye başlamıştır. Her üç bölümün programlarında da arşivcilik dersleri yer almıştır (Atılğan, 1995, s. 265; Çakın, 1997, s. 8; Özdemirci ve İcimsoy, 1999).

Ülkemizde bağımsız olarak arşivcilik eğitim programları 1987 yılında kurulan ve 1988–1989 öğretim yılında lisans düzeyinde öğrenci almaya başlayan İstanbul ve Marmara

Üniversiteleri Arşivcilik Bölümleri ile gerçekleştirilmiştir (Atılğan, 1995, s. 265-267). Daha sonra kütüphanecilik bölümleri de kendi bünyelerinde arşivcilik anabilim dalı açmaya başlamıştır. 1988 yılı sonunda kurulan DTCF Kütüphanecilik Bölümü Arşivcilik Anabilim Dalı 1989-1990 akademik yılında eğitim-öğretime başlamış, ancak 1995-1996 öğretim yılından itibaren bu anabilim dalına öğrenci alımı durdurulmuştur (Özdemirci ve İcimsoy, 1999). 1991 yılında kurulan H.Ü. Arşivcilik Anabilim Dalı 1994-1995 öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır. Son olarak, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Arşivcilik Anabilim Dalı 1995 yılında kurulmuş (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 1995), ancak eğitim-öğretime başlayamamıştır. Ankara, Hacettepe ve İstanbul Üniversitelerinin Kütüphanecilik Bölümlerinin adları 2002–2003 eğitim-öğretim yılından itibaren “Bilgi ve Belge Yönetimi” olarak değiştirilmiştir (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2002).

Hacettepe Üniversitesinde Arşivcilik Eğitimi

Hacettepe Üniversitesinde arşivcilik eğitiminin başlangıcını 1972 yılında Prof. Dr. İlhan Kum’un öncülüğünde kurulan Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Enstitüsünün “Bilim Uzmanlığı” programına götürmek mümkündür. 1974-1975 eğitim-öğretim döneminde lisans düzeyinde öğrenci kabul etmeye başlayan bölümün seçmeli dersleri arasında “Arşivcilik” de yer almıştır. Bölüm lisans programında 1978-1979, 1983-1984, 1990-1991 akademik dönemlerinde çeşitli düzeyde değişiklikler yapılmakla birlikte (Çakın, 2000, s. 6) ilk köklü değişiklik, yukarıda da değinildiği gibi, 1991 yılında Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dallarının kurulmasıyla gerçekleşmiştir.

H.Ü. Kütüphanecilik Bölümünde kurulan üç anabilim dalında lisans düzeyinde eğitim-öğretim 1994-2002 yıllarını kapsayan dönemde gerçekleştirilmiştir. Aynı dönemde anabilim dallarına yönelik yüksek lisans ve doktora programları da H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kütüphanecilik Anabilim Dalı altında yürütülmüştür.

Hacettepe Üniversitesi Senatosunun 25.11.2000 tarihli kararıyla 2000-2001 eğitim yılından itibaren üç anabilim dalının programları “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü” adı altında ortak bir programla yeniden yapılandırılmıştır (Hacettepe Üniversitesi, 2000). 2002-2003 yılından başlayarak Bölüme öğrenci alınmaya başlanmıştır (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2002).

H.Ü. Arşivcilik Anabilim Dalının program geliştirme çalışmaları Anabilim Dalı Başkanlığını da yürüten bir öğretim üyesinin kişisel çabaları, arşivcilik eğitimi almış olan Bölüm Başkanının zaman zaman yaptığı katkılarla yürütülmüştür. Hemen hemen tamamı kütüphanecilik eğitimi almış olan akademik personel bu sürede, kütüphanecilik ve dokümantasyon/enformasyon anabilim dallarının programlarını geliştirme çabalarını sürdürmüşlerdir. H.Ü. Arşivcilik Anabilim Dalı lisans

programını öğrenim süresi, ilk yılı İngilizce hazırlık eğitimi olmak üzere toplam beş yıl olarak tasarlanmış ve derslerin %30'u İngilizce verilmiştir. Anabilim Dalında iki öğretim üyesi ve bir araştırma görevlisi olmak üzere toplam üç akademik personel görevlendirilmiştir (Arşivcilik Anabilim Dalı ders programı için bkz. Ek 1).

Arşivcilik Anabilim Dalı programını geliştirilirken içsel ve dışsal koşullar belirlenmeye çalışılmıştır. İzlenen yol başlıklar halinde şöyle sıralanabilir:

- Öncelikle piyasa koşulları araştırılmıştır. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı ve Cumhuriyet Arşivleri Daire Başkanlıklarının personel kaynakları ve geleceğe yönelik istihdam olanakları incelenmiştir. Osmanlı Arşivi'nin öğrencilerimiz için yaratabileceği istihdam olanaklarının çok yetersiz olduğu anlaşılmıştır. Cumhuriyet Arşivi, günümüz arşivciliği için eğitimin sınırlarını belirlemede Anabilim Dalı için ipuçları oluşturmuştur. O yıllarda Devlet Arşivleri Genel Müdürü olan İsmet Binark, çalışma koşullarını yakından tanıyan bir arşivist olarak görüşleriyle yararlı olmuştur.
- Hangi alanlarda eğitilmiş arşivciye gereksinim duyulduğu araştırılmıştır. Kamu ve özel sektörde hissedilmeye başlanan belge yöneticisi kadro ihtiyaçlarının, öğrencilere eğitimleri sonunda iş olanakları sağlayacağı ortaya çıkmıştır. Bu çevresel koşullar eğitim programlarının şekillenmesinde dikkate alınmıştır.
- Arşivcilik literatürü araştırılmış, bu alandaki gelişmeler izlenmeye çalışılmıştır. 1990'lı yıllar kütüphane bütçelerinin sınırlı olduğu dönemlere rastlamaktadır. Yayıncı katalogları taranarak H.Ü. kütüphanelerinde temel ve güncel yayınları içeren bir arşivcilik koleksiyonu oluşturulmuştur. Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi de bütçe olanakları ölçüsünde kitap siparişlerini karşılamıştır.
- 1990'lı yıllarda teknolojinin getirdiği değişim ve bilgi yönetiminin büyük ölçüde bilgi teknolojilerine dayanan gelişimi, belge yönetimi eğitimi ve dolayısıyla ders programlarını etkilemiştir. Arşivcilik Anabilim Dalının ders programları bilgi teknolojilerini kapsayacak biçimde geliştirilmiştir.
- Program geliştirilirken dünyada arşivcilik eğitimi veren bölümlerin programları elde edilmiş ve incelenmiştir.
- İstanbul, Marmara ve Ankara üniversitelerinin ders programları da gözden geçirilmiştir.
- Arşivciliğin restorasyon, müzecilik, tarih, yönetim bilimleri, iletişim v.b. gibi çok değişik alanları da kapsayan disiplinler arası bir alan olması nedeniyle Ankara'daki ilgili bölümlerin programları ve kadroları da incelenmiş, bu bölümlerin Arşivcilik Anabilim Dalındaki akademik kadroya destek verebilme olanakları araştırılmıştır.

Üniversitelerin tabi olduğu yasa ve yönetmelikler ile akademik kadro ve öğrenci sayıları bölüm ve anabilim dallarının örgütlenmesini etkilemektedir. H.Ü. Arşivcilik Anabilim Dalının akademik programları büyük ölçüde çevresel ve bir ölçüde de içsel koşullar dikkate alınıp değerlendirilerek geliştirilmiştir.

Arşivcilik alanının disiplinler arası yapısı göz önünde bulundurularak ders programına "Türkiye'nin İdari Yapısı", "Osmanlı Kurumları" ve "Osmanlıca" dersleri eklenmiştir. Bu dersler Kamu Yönetimi ve Tarih bölümleriyle ortak sürdürülmüştür. Öte yandan, DTCF öğretim üyesi Dr. Fahrettin Özdemirci "Arşiv Yönetimi" dersini vermiştir. Zaman zaman Ankara Üniversitesinden gelen bir kâğıt restorasyonu uzmanından da yararlanılmıştır.

H.Ü. Kütüphanecilik Bölümünün dört yıllık lisans programının ilk iki yılında diğer anabilim dallarıyla birlikte yürütülen ortak dersler arşivcilik mezunlarına kütüphane, arşiv ve dokümantasyon birimlerinde çalışma olanağı da yaratmıştır.

Anabilim dallarının mezun vermeye başladığı 1997-1998 eğitim-öğretim döneminden başlayarak toplam 432 öğrenci mezun olmuştur. Bu öğrencilerin 132'si (%30,5) Arşivcilik Anabilim Dalı mezunudur. Arşivcilik Anabilim Dalına kaydolmuş öğrencilerin yaklaşık %62'si mezun olmuştur. Bu oran diğer iki anabilim dalının mezuniyet oranlarıyla benzerlik göstermektedir (Dokümantasyon ve Enformasyon ABD: %72; Kütüphanecilik ABD: %62). Arşivcilik Anabilim Dalına kayıt yaptıran öğrencilerin başarısızlık oranının (%38) yüksek olduğu düşünülebilir. Bunun sebepleri ortaya konulmuş değildir; ancak, kaydını sildiren öğrencilerin bir kısmının üniversiteye giriş sınavlarını tekrarlayarak, daha fazla tercih ettikleri bölümlere geçtikleri bilinmektedir. Anabilim dallarına kayıt yaptıran ve mezun olan öğrenci sayıları Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Anabilim dallarına ilişkin öğrenci sayıları

Öğretim yılı	Kaydolan			Mezun olan		
	A	D	K	A	D	K
1993-1994	18	22	19	--	--	--
1994-1995	24	22	22	--	--	--
1995-1996	21	22	22	--	--	--
1996-1997	22	23	21	--	--	--
1997-1998	22	22	21	4	9	4
1998-1999	22	24	24	10	11	13
1999-2000	33	33	33	12	17	11
2000-2001	32	36	30	8	11	12
2001-2002	22	27	22	13	18	11
2002-2003	--	1	--	16	21	15
2003-2004	--	3	--	32	32	30
2004-2005	--	--	--	21	25	19
2005-2006	--	--	--	16	24	17

Not: **A:** Arşivcilik; **D:** Dokümantasyon ve Enformasyon; **K:** Kütüphanecilik. 2002-2003 öğretim yılında anabilim dallarına öğrenci alınmamasına karşın, Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalına yatay ve dikey geçişlerle toplam dört öğrenci kayıt yaptırmıştır. Veriler 5 Ocak 2007 tarihinde H.Ü. Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığından sağlanmıştır.

Görüldüğü gibi adı geçen akademik program sürekliliğini olamamış; eğitim, 1993-2002 yılları arasında bir anabilim dalı olarak sürdürülebilmştir. Gerek programın oluşumu gerekse sonlandırılması büyük ölçüde çevresel ve içsel koşullardan etkilenmiştir. Nitekim, e-devlete geçiş ve kurumsal arşivlerin öne çıkmış olması eğitim programlarını büyük ölçüde yönlendirmiştir. Anabilim dallarının kadrolaşma sorunu, dışarıdan sağlanabilecek uzmanların sınırlı sayıda olması v.b. gibi içsel sorunlar da arşivcilik programının sürekliliğini engellemiştir. Ancak disiplinler arası özellik taşıyan bu alan, Bölüm programlarının içerisinde yeniden yapılandırılmıştır. Nitekim, anabilim dallarının kapatılmasına karşın, halen H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünün lisans programında “Belge Yönetimi” (zorunlu), “Arşiv Yönetimi” (seçmeli) ve “Osmanlıca” (seçmeli) dersleri verilmektedir. Öğrenciler danışmanları aracılığıyla belge ve arşiv yönetimi alanlarında uzmanlaşmak üzere yönlendirilmektedirler.

Arşivcilik Eğitiminde Değişimler ve Geleceğe Yönelik Öngörüler

Günümüzde belge ve arşiv yönetimi alanlarında çalışmak isteyenlerin bilginin gerektirdiği niteliklere sahip olmadan uzmanlık gerektiren çalışmalar yürütmeleri mümkün görülmemektedir. Diğer yandan kurumsal bilgi sistemleri, yönetim bilimlerinden hukuka, bilgisayar-enformasyon bilimlerinden kütüphaneciliğe kadar bir dizi uzmanlık alanıyla etkileşim halindedir. Belge ve arşiv sistemlerinin tasarımı ve işletilmesi kurumsal yönetimin bir işlevi olarak kabul edilmektedir. Bu koşullar ilgili alanda eğitim programlarını da derinden etkilemektedir.

21. yüzyılın ilk yedi yılını tamamlamak üzere olduğumuz şu günlerde pek çok disiplinde görüldüğü gibi kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon alanlarındaki ortak çalışmalara daha da yoğun biçimde yönelim olduğu gözlenmektedir. Her üç disiplinde de, özünde kaynağı ne olursa olsun, kayıtlı bilginin üretimi ya da sağlanmasından düzenlenmesine, etkin biçimde kullanımından gerekli koşullarda korunmasına kadar çalışma alanları bir dizi işlevle tanımlanmaktadır. Bireysel bilginin toplumsallaşması ve dolayısıyla bilginin toplumsal ortamlarda etkin kullanımına dönük yöntem ve uygulamalar geliştiren, farklı kaynakların etkilerini gözlemleyip, çeşitli düzeylerde yaşanan koşul ve sorunlara yeni yaklaşımlar sunan bilgi tabanlı disiplinlerin çalışma alanları, geçmişten çok daha yoğun biçimde iç içe tanımlanmaktadır. Teknolojik gelişmelerin ortaya koyduğu bütünlük programları artık bilgi sistemlerinin tek bir yapı içerisinde yönetimine olanak tanımaktadır. Bu koşullar, akademik düzeyde alanlar arası iç içe çalışma ortamları yaratmakta ve uygulama alanlarında, özellikle kurumsal bilgi söz konusu olduğunda, bir bütünün parçaları olarak algılanmaktadır. Var olan kurumsal sistemlerin etkinliği ve sürekliliğini sağlamada belge ve arşiv yönetimi ile

kurumsal bilgi sistemlerinin önemi gün geçtikçe artmaktadır (Bryce, 2007, s. 46-47).

Belge ve arşiv çalışmaları kapsamında düşünüldüğünde, 21. yüzyılda, bilgisayar ve bilgi teknolojisinin akıl almaz boyutlarda gelişmesi, süreç yönetimine dayalı yeni yapılar ve kurumsal işleyişi etkileyen küresel koşullar bu alanlardaki eğitim politikalarını da derinden etkilemektedir. Günümüzde e-devlet ve buna bağlı elektronik belge uygulamaları, geliştirilen uluslararası belge yönetimi standartları, belge saklama şemalarının oluşturulması, dosyalama ya da koruma uygulamalarına yönelik standartlaşma gereksinimi, bilgi edinme hakkına ilişkin yaklaşımlar, yeni koşullarda belgelerin kanıt niteliği ya da özgünlüğüne yönelik sorunlar ile kültürel mirasın yaşatılması ve kayıt altına alındığı tüm ortamlarda erişimine dönük girişimler, doğrudan belge ve arşiv alanının çalışma kapsamında ele alınmak durumundadır (Swartz, 2007, s. 20).

Elektronik ortam belge yönetimi ve arşivcilik çalışmalarının yönünü değiştirmektedir. Gerçekte basılı belgelere dayalı hizmet geliştiren arşivler ilke olarak belgelerin içeriğine değil; daha çok formuna ve belgelerin korunmasına yönelik politikalar geliştirmiştir. Ancak yakın yıllarda, belgelerin büyük bir yüzdesinin elektronik ortama taşınmaya ya da bu ortamda üretilmeye başlandığı bilinmektedir (Sprehe, 2005, s. 24). Bu gelişmelerle belgelerin içeriklerine çok yönlü erişim olanaklarının sağlanmış olması önemlidir (MacKenzie, 1999, s. 29).

Elektronik ortamda sayıları hızla artan belgelere erişimin önemi giderek artmaktadır. Günümüzde özellikle ABD, Avustralya, Kanada, İngiltere ulusal arşivlerinin, uluslararası meslek derneklerinin ve eğitim kurumlarının çalışmaları sonucunda elektronik belge yönetiminde gerekli standart, kriter, model, teknik rapor v.b. gibi alt yapı gereksinimleri oluşturulup geliştirilmektedir. Belge yönetimi ve arşivcilik alanında eğitim veren programların bu çerçevede hızla ele alınıp geliştirilmesi gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Kurumsal organik ilişkilerin sonucu olarak üretilen bu tür belgelere erişim, bu belgelerin denetlenmesi ve korunması bireysel bilgi edinme konusuyla da yakından ilgilidir (ARMA International, 2007; Brumm ve Carlisle, 2005, s. 31; Encoded, 2007; Department of Defense, 2007; Cain, 2002, s. 14; InterPARES, 2007).

Belge ve arşiv alanlarının yeniden tanımlanmasına dönük çalışmalar devam etmektedir. Uluslararası dernekler, eğitim kurumları, bilimsel süreli yayınlar ve daha da önemlisi bilim dili, bu değişimi yansıtan örneklerle doludur. Kültürel mirasın korunması ve bu mirası oluşturan kaynaklara erişim sağlanması, günümüzde en az geçmişte olduğu kadar önemlidir.

Günümüzde belge yönetimi uygulamaları “kurumsal bilgi” kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Kurumsal iletişimi sağlayan, geçmişe dönük özgün bilgi içeren ve uygulamalara kanıt oluşturan belge işlemlerinin kim tarafından, hangi koşullarda, nasıl yürütülmesi gerektiğini

belirlemek önemli görülmektedir. Sıralanabilecek daha pek çok işlemin gerçekleştirilmesinde başlıca sorumluluk ulusal arşivler yanında meslek dernekleri ile eğitim kurumlarına düşmektedir.

Eğitim kurumlarının ulusal ve uluslararası gereksinimleri ve gelişmeleri göz önünde tutarak programlarını sürekli gözden geçirmeleri gerekmektedir. Belge yöneticileri ve arşivistlerin eğitiminde, gereksinimler kadar geleceğe yönelik öngörüler de dikkate alınmalıdır (Cox, 2000, s. 19; Ellis, 2002; Kesner, 1993; Nesmith, 1996; Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2002).

Sonuç

H.Ü. Arşivcilik Anabilim Dalının eğitim-öğretim programı kısa süreli olmuştur. Ülke koşullarında oluşturulup geliştirilen arşivcilik programlarının uzun süreli olmaması farklı nedenlere dayandırılabilir.

Alanda uzman kadrolar yetiştirilmeden ve uygulama ortamları yaratılmadan eğitime başlanmış olması belli başlı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun, H.Ü. Arşivcilik Anabilim Dalında ilgili alanlardan çağrılan akademisyenlerle çözümlenebilmiştir. Diğer yandan alanın disiplinler arası karakteristiği de bu tür bağlantılar gerektirmiştir.

Mesleği etkileyen koşulların hızla değişime uğramış olması da programları etkileyen belli başlı unsurlardan biri olmuştur. Nitekim, akademik programların Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü adı altında ortak bir programda toplanması da bundandır. Yeni programda Anabilim Dalının dersleri bölüm dersleriyle bütünleşik biçimde yürütülmektedir. Arşivcilik Anabilim Dalındaki eğitim sürdürülemez olmakla birlikte; Avrupa Birliği'nin belirttiği (The Bologna Declaration, 1999) "yüksek öğretimde gereksinim duyulan nitelikli iş gücü hazırlama" çabalarının sürdürülmüş olması ve kuruluş aşamasında ciddi araştırmaların yapılması örnek bir uygulama olarak kabul edilmelidir.

Arşivcilik ve belge yönetimi eğitimi günümüzde e-devlet projeleri ile birlikte gelecek için umut yaratmakta ve ilgi çekmektedir. Nitekim H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi lisans programında da bu alanda zorunlu ve seçmeli dersler yer almaktadır. Değişen koşullara paralel olarak belge yönetimi ile ilgili konulara yer verilerek programlar daha da zenginleştirilebilir.

Bu tür programları oluşturup geliştirmek öncelikle akademik kadroların yetiştirilmesini gerektirmektedir. Bu birikim, hem yurt dışında hem de üniversitemizdeki eğitilecek gençlerle yaratılabilir.

Kaynakça

Adem, M. (1981). *Eğitim planlaması: kavramlar, yöntemler ve teknikler*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

ARMA International. (2007). *Standard development process: Setting standards and guidelines for profession*. 15 Mayıs 2007 tarihinde

<http://www.arma.org/standards/development/overview.cfm> adresinden erişildi.

- Ataman, B.K. (1989). Arşivcilik eğitimi üzerine. *Türk Kütüphaneciliği*, 3, 36-47.
- Atılğan, D. (1995). Education for librarianship in Turkey. *Türk Kütüphaneciliği*, 9, 256-263.
- Binark, İ. (1980). Arşivcilik eğitimi, çeşitli ülkelerde arşivcilik eğitimi üzerine yapılmış çalışmalar ve ülkemizdeki durum. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 29, 150-172.
- The Bologna Declaration on the European space for higher education: an explanation*. (1999). 3 Temmuz 2007 tarihinde <http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf> adresinden erişildi.
- Bradsher, J.G. (1988). An introduction to archives. J.G. Bradsher (Ed.), *Managing archives and archival institutions* içinde (s. 1-17). Chicago: The University of Chicago Press.
- Brumm, E.K. ve Carlisle, D.K. (2005). Standards: Building blocks for a strong RIM program. *The Information Management Journal*, 39(6), 31-39.
- Bryce, T. (2007). What is information resource management: an overview of a concept for getting your IT house in order. *Edocmagazine*, (May/June), 46-48.
- Cain, P. (2002). Model Requirement for the Management of Electronic Records (MoReq): A critical evaluation. *Records Management Journal*, 12, 14-18.
- Committee on Departmental Records Report. (1954). *Grigg Report*. London: Her Majesty's Stationery Office.
- Cook, M. (1986). *The management of information from archives*. London: Aldershot.
- Cook, M. (1993). *Information management and archival data*. London: Library Association.
- Cox, R.J. (2000). Employing records professionals in the information age: An analysis of entry-level archives advertisements, 1976-1997, in the United States. *The Information Management Journal*, 34(1) 18-33.
- Cox, R.J., Yakel, E. ve Wallace, D. (2001). Archival education in North American library and information science schools. *Library Quarterly*, 72, 141-195.
- Çakın, İ. (1997). 25. yılında Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü. B. Yılmaz (Ed.), *Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan* içinde (7-31). Ankara: Öncü.
- Çakın, İ. (2000). Bilgi profesyonellerinin eğitiminde yeniden yapılanma: Hacettepe Üniversitesi örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 14, 3-18.
- Department of Defense. (2007, April 25). *Electronic Records Management Software Applications Design Criteria Standard*. (DoD 5015.02-STD). 3 Temmuz 2007 tarihinde <http://www.dtic.mil/whs/directives/corres/pdf/501502std.pdf> adresinden erişildi.
- Ellis, M. ve Greening, A. (2002). Archival training in 2002: Between rock and hard place. *Journal of the Society of Archivists*, 23, 197-207.
- Encoded Archival Finding Aids. Development of a standardized tool on the international level. A UNESCO/ICA project*. (2007). 9 Temmuz 2007 tarihinde http://www.unesco.org/webworld/public_domain/projects/eafa.shtml adresinden erişildi.
- Ereş, F. (2005). Eğitimin sosyal faydaları: Türkiye-AB karşılaştırması. *Millî Eğitim*, 33(167). 8 Şubat 2007 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-eres.htm> adresinden erişildi.

- Hacettepe Üniversitesi. (2000). *Bölüm adı değışikliği Senato kararı*, Oturum Sayısı: 11, Karar Sayısı: 2000-107, 25.10.2000.
- Hare, C.E. ve McLeod, J. (1997). *Developing a record management programme*. London: Aslib.
- The Hoover Commission Special Subject Guide: Archival materials at the Library*. (2001). 15 Mayıs 2007 tarihinde <http://www.trumanlibrary.org/hoover/hoover.htm> adresinden erişildi.
- InterPARES 2 Project: International Research on Permanent Authentic Records in Electronic Systems*. (2007). 15 Mayıs 2007 tarihinde <http://www.interpares.org/> adresinden erişildi.
- Kesner, R.M. (1993). Teaching archivists about information technology concept: A need assesment. *American Archivist*, 56 435-443.
- MacKenzie, G. (1999). A new world ahead: International challenges for information management. *The Information Management Journal*, 33(2), 24-34.
- McGlothlin, W.J. (1960). *Patterns of professional education*. New York: G.P. Putnam.
- Nesmith, T. (1996). Professional education in the most expansive sense: What will the archivist need to know in the twenty-first century. *Archivaria*, 42(Fall), 89-94.
- O'Toole, J.M. (1990). *Understanding archives and manuscripts*. Chicago: Society of American Archivists.
- Özdemirci, F. ve İcimsoy, O. (1999). *Ülkemizde arşiv eğitim-öğretiminin yapılandırılması ve beklentiler*. Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını: Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 17 Kasım 1999, Millî Kütüphane, Ankara'da sunulan çalıştay.
- Özveren, M. (1997). *Toplam kalite yönetimi: Temel kavramlar ve uygulamalar*. İstanbul: Alfa.
- Penn, I.A., Pennix, G. ve Coulson, J. (1994). *Records management handbook*. Hampshire: Gower.
- Peters, V. (2005). Developing archival context standards for functions in the higher education sector. *Journal of the Society of the Archivists*, 26, 75-85.
- Spratt, R. (2004). *Records management: the next ten years. RDIMS (Records, Documents and Image Management Systems). Canadian Federal Government Shared System Initiative*. 17 Mart 2006 tarihinde <http://www.rdims.com/Documents/WhitePaper-Records Management-The NextTenYears.doc> adresinden erişildi.
- Sprehe, J.T. (2005). Integrating records management into information resources management in US government agencies. *Government Information Quarterly*, 17, 13-26.
- Steig, M.F. (1992). *Chance and challenge in library and information science education*. Chicago: ALA.
- Stephens, D.O. (2001). Megatrends in international records management. *Information Management Journal* 35(4): 66-70.
- Swartz, N. (2007). 11 best practices for the effective RM. *The Information Management Journal*, 41(March/April), 20.
- [The] Wilson Report: Modern public records. Selection and access*. (1981). London: Her Majesty's Stationery Office.
- Yusof, Z.M. ve Chell, R.W. (1998). Records management education and training world wide: A general overview of the current situation. *Records Management Journal*, 8, 25-54.
- Yükseköğretim Kanunu. (1981, 6 Kasım). *T.C. Resmî Gazete*, Sayı: 17506, s. 1-30.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. (1995). *Bölümler anabilim dalları, anasanat dalları programlarının açılması*. YÖK, 2669, 14.02.1995.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. (2002). *Bölüm adı değışikliği kararı*. YÖK, 2174, 01.02.2002.

Ek 1. Hacettepe Üniversitesi Arşivcilik Anabilim Dalının kuruluş tarihindeki lisans programı

1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl
Güz Sömestresi	Güz Sömestresi	Güz Sömestresi	Güz Sömestresi
Bilgi Belge Bilimlerine Giriş I	Araştırma Yöntemleri I	Arşivciliğe Giriş	*Osmanlıca III
İletişim ve Toplum I	Bilginin Organizasyonu I	Belge Yönetimi I	Arşiv Yönetimi I
Bilgi Kaynakları I	Bilgi Erişim Kaynakları I	*Türkiye'nin İdari Yapısı I	*Osmanlı Kurumları I
Bilgisayara Giriş	Programlama II	*Osmanlıca I	Arşiv Türleri
Kullanıcı Grup ve Özellikleri I	*Genel İstatistik I	Enformasyon Teknolojisi	Yönetim
*Okuma Becerileri I	*Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I	Sistem Analizi	Veri Tabanları
*Türk Dili I	Mesleki İngilizce III		Staj II
	*Yazma Becerileri I		
Bahar Sömestresi	Bahar Sömestresi	Bahar Sömestresi	Bahar Sömestresi
Bilgi Belge Bilimlerine Giriş II	Araştırma Yöntemleri II	Belge Yönetimi II	*Osmanlıca IV
İletişim ve Toplum II	Bilginin Organizasyonu II	*Türkiye'nin İdari Yapısı II	*Arşiv Yönetimi II
Bilgi Kaynakları II	Bilgi Erişim Kaynakları II	Ofis Otomasyonu	*Osmanlı Kurumları II
Programlama I	Programlama III	*Osmanlıca II	Erişim Kaynakları
Kullanıcı Grup ve Özellikleri II	*Genel İstatistik II	Veri Tabanı Yönetim Sistemleri	Seminer
*Okuma Becerileri II	*Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II	Staj I	
*Türk Dili II	Mesleki İngilizce IV		
	*Sözlü İletişim Becerileri		

* Bölüm dışından alınan dersleri göstermektedir.